

VENTET: Marit Bongo og ektemannen Anders på flyplassen i Alta.
FOTO: STINE SERIGSTAD

Marit og Anders kom seg til Thailand

KAUTOKEINO: «Framme i Thailand!» tikket det inn på i Finnmarks journalist telefon klokken 16.40 lørdag ettermiddag. Tekstmeldingen er sendt av Marit Bongo, som sammen med sin ektemann Anders, var to av rundt 350 personer som satt fast på Alta lufthavn da stormen herjet fredag.

Paret fra Kautokeino skulle videre med fly til Bangkok lørdag morgen, og en stund var de nervøse for at «hele ferien skulle gå i vasken». i Finnmark var i kontakt med Norwegian lørdag for å høre om passasjerene i Alta hadde kommet seg av gårde. Her fikk vi opplyst at de aller fleste passasjerene kom seg

til Oslo i løpet av fredagen, men at noen ga opp og dro hjem eller fant en annen vei sørover. Det ble også påpekt at passasjerer som skulle nå fly i Oslo, kom seg dit i tide. Familien Bongo kan i alle fall bekrefte at de rakk deres fly, og at de som sagt er vel «framme i Thailand!»

■ Kommuneoverlege Hans Husum i Måsøy fortviler: Han kan ikke hjelpe de

I dag mangler legene i Måsøy verktøyet de trenger for å hjelpe rus- og psykiatrispasienter med behov for akutt hjelp. Til neste år har denne pasientgruppen lovfeste krav på tilgang til akutt-plass - men ikke alle kommuner er forberedt.

KIM GAARE
kig@fd.no

KRAV: Talsmann for rusmisbrukere, Tommen Hermo, og kommuneoverlege Hans Husum er tydelig på hvor skoen trykker: Rus- og psykiatrispasienter må ha tilgang til lokale akutte sengeplasser.

FOTO: KIM GAARE

MÅSØY: Midt i en samtale mellom en rustalsperson og en lege, tikker det inn en tekstmelding på legens mobil. Begge deltar på en stor konferanse i Alta om tvang i psykiatrien. Her ble også de nye kravene til kommunale akutte døgnplasser i Finnmark, eller såkalte KAD-senger som tilbudet også kalles, diskutert mellom de oppmøtte. Nytt fra 1. januar 2017 er akutt plassene, i tillegg til å skulle huse pasienter med for eksempel lungebetennelse, nå også skal ta imot pasienter med psykiske lidelser og rusproblematikk.

Få kommuner i Finnmark synes å ha være godt nok forberedt på dette, supplerer talsmann for rusmisbrukere gjennom Rio i Vest-Finnmark, Tommen Hermo. Måsøy er en av disse kommunene.

Skaper fortvilelse

Etter å ha lest innholdet i SMS-en fra sin pasient, løfter legen blikket fra mobilen. «Se her nå, jeg fikk akkurat inn en melding», sier han, og leser høyt: «Hei. De har ikke plass på Re-Start (avrusningsted i Tromsø) før den XX. desember, men det holder på å gå galt og det er ikke det jeg ønsker. Jeg har så satans vondt og er så sint som satan. Du må hjelpe meg», lyder tekstmeldingen.

- Dette er altså en SMS fra en kamerat i Måsøy, som vi jobber med, forklarer legen.

Smertefullt rusavhengig - men håpefull om et bedre liv. Kanskje er det til å føle og kjene på, dette nye livet? Likevel er det ikke helt innen rekkevidde. Den situasjonen - det er den

mange i Finnmark er i.

I dag mangler legene verktøyet de trenger for å hjelpe rus- og psykiatrispasienter med behov for akutt hjelp. Når denne pasientgruppen får lovfestet rett til akuttsengene på sykestua ved årsskiftet kan det føre til de ikke får hjelpen de har krav på, eller at pasienter med brukne bein og lungesykdom blir klemt ut av sykestuen for å gi plass til den nye brukergruppen.

De trenger hjelp

Kommuneoverlege i Måsøy kommune, Hans Husum, tegner opp et bilde der de hjelpesøkende nærmest snubler i dørstokken på kontoret hans fordi det kommunale apparatet som skal hjelpe dem videre, ikke er dimensjonert for dem. En kortvarig hvileplass; en lokal KAD-seng - eller i det minste i en sentralt beliggende tilgjengelig slik seng, vil i mange tilfeller være nok til stabilisere den som lider.

Men som lege i Måsøy er det i det daglige ikke gitt at man kan gi den hjelpen pasienten trenger, ifølge Husum.

- Vi har en tsunami av narkotika i bygda. Det bare øker. Til enhver tid får du tak i hva som helst i Havøysund, sier han.

Og legger til:

- Jobben vår er å prøve å få plukket opp dem som havner utfor dette, så tidlig som mulig. Det krever en innsats.

- Den kapasiteten har vi på legesiden. Men vi er nødt til å ha noen plasser hvor vi kan ta

dem inn og avruse dem, og komme i kontakt med dem. Det er der det skorter.

Men hjelpen finnes ikke

I de tilfellene hvor det er behov for å bruke tvangsinnleggelse overfor pasientene, har Troms og Finnmark til sammen 12 senger.

- Det er så få plasser at det er hånlige, sier Hans Husum.

Legen viser fram SMS-en fra sin håpefulle pasient. Beskjeden er ikke til å mistolke: Det er like før personen kan havne på ruskjøret igjen: Langt ventetid i påvente av å få plass på en institusjon kan være lenge å vente for den som holder på å sprekke.

- Du så den meldinga jeg fikk nå. Hva gjør du da som lege hvis du ikke har en plass i kommunen? Og hva gjør du da når det ikke er en plass sentralt? spør kommunelegen retorisk.

Legen har selv et svar på sitt spørsmål, men ikke det svaret han vil ha.

- At pasienten er fortvilet, er ingenting vi kan gjøre noe med. Jeg kan ikke hjelpe personen lokalt.

Riktignok vil denne pasientgruppen med rus- og/eller psykiske lidelser ha krav på slik hjelp lokalt når ny lov blir gjeldende fra 1. januar. Men lege Husum ser ikke mye håp i horisonten. Signalene han har fått fra administrasjonen i Måsøy kommune er nemlig at det ikke finnes penger til formålet.

... Med mindre andre presses ut

Helse- og omsorgsleder i Måsøy Ann Jorunn Stock sier at kommunen har i dag en akutt plass (KAD-seng), fire korttidsplasser til rehabilitering/avlastning og 19 langtidsplasser - alle lokalisert på sykehjemmet. Når den nye brukergruppen får tilgang til fra nyåret vil det bli kapasitetsproblemer.

- Det er ikke tatt høyde for å øke antall KAD-senger. Det vi må vurdere i forhold til det ansvaret vi får og i forhold til behov, sier hun.

Sykehjemmet har allerede den begrensning at det ikke er flere ledige rom. Hvis KAD-tilbudet skal økes i kommunen vil det kunne føre til at andre brukergrupper blir klemt ut.

- Det er mulig vi må omdefinere en av de fire korttidsplassene som i dag benyttes til rehabilitering og avlastning, sier Stock.

Korttidsplassene benyttes i dag i hovedsak til utskrevne pasienter fra sykehuset og som ikke er klare for å dra hjem. Det kan dreie seg om ytterligere opptrening etter alvorlig sykdom. Tilbudet gis også til døende pasienter. Avlastningsplass er et tilbud til personer som har krevende omsorgsoppgaver i hjemmet og som trenger et puseterom.

Rådmann Lill Leirbakken i Måsøy kommune sier at saken skal utredes nærmere av fagtjenesten, og at hun derfor ikke kan kommentere saken på nåværende tidspunkt.

FRUSTRASJON: Lege Hans Husum viser hen ifølge legen selv.